

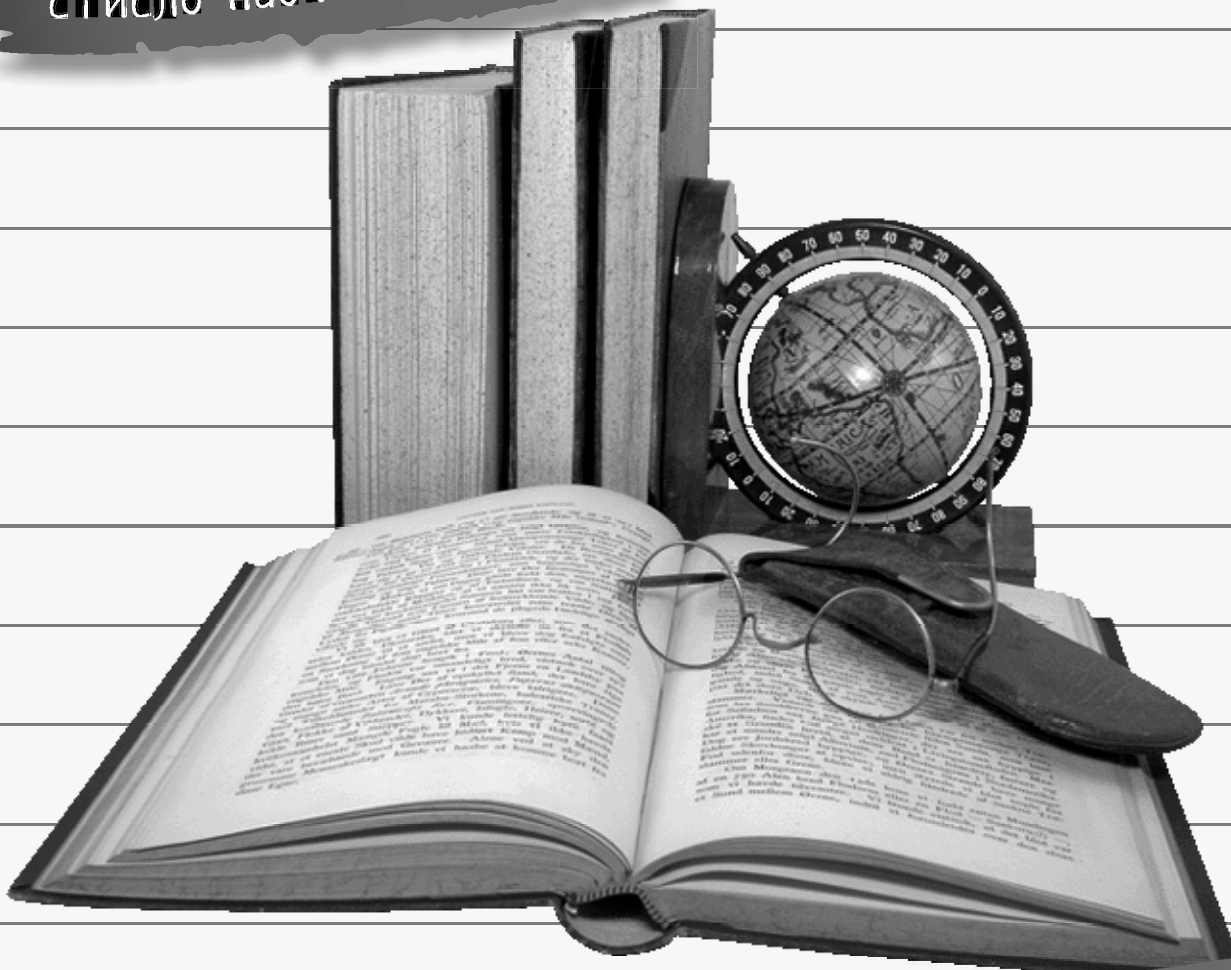
Посібник

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

6
клас

в таблицях і схемах

стисло наочно крисно

ефективна підготовка до уроку

Керівник проекту:

Лариса Удовиченко, кандидат педагогічних наук, доцент Київського університету імені Бориса Грінченка

Редактори:

Лариса Удовиченко;
Любов Кулешова, завідувач кафедри світової літератури середнього загальноосвітнього навчального закладу «Слов'янська гімназія» м. Києва, вчитель зарубіжної літератури, вчитель-методист

Авторський колектив:

Лариса Удовиченко, кандидат педагогічних наук, доцент Київського університету імені Бориса Грінченка;

Любов Кулешова, завідувач кафедри світової літератури середнього загальноосвітнього навчального закладу «Слов'янська гімназія» м. Києва, вчитель зарубіжної літератури, вчитель-методист;

Студенти Київського університету імені Бориса Грінченка:

Олена Коваленко

Андрій Береговенко

Ірина Заболотня

Альона Масалітіна

Анастасія Йожикова

Каріна Ліпич

Надія Бабюк

Оксана Ковальчук

Микита Ушаков

Наталія Сергеева

Майя Заяць

Ілля Лесков

Альона Білорус

Сергій Костенко

Лада Андрієнко

Наталля Корнієнко

Тетяна Гриюк

Альона Набівачова

Анастасія Євтушевська

Олег Мойса

Андрій Михайлюк

Дорогі п'ятикласники!

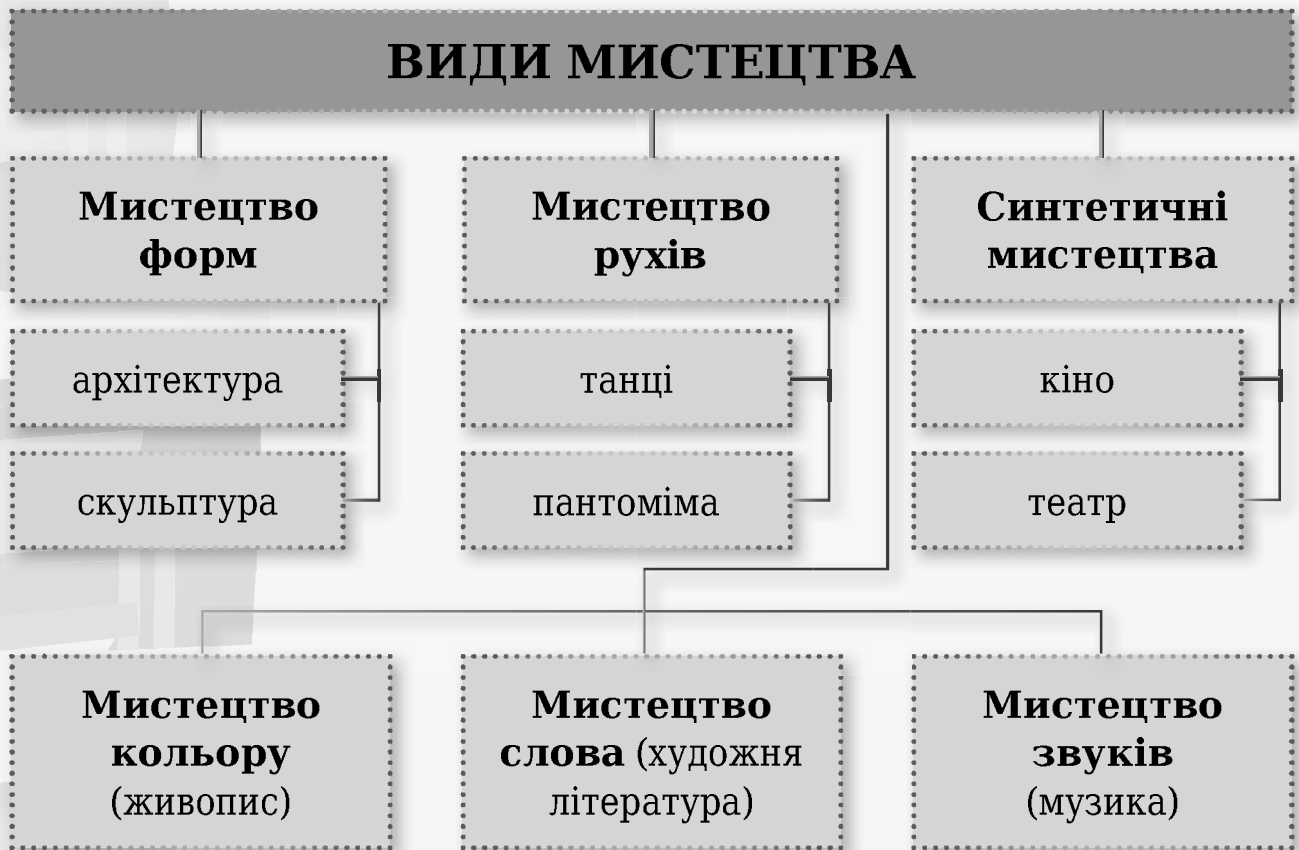
Ви допитливі й активні? Ви готуетесь до уроків зарубіжної літератури і прагнете поділитися з однокласниками і однокласницями своїми думками? Ви хочете обговорити свої враження від художніх творів і знайти однодумців? Тоді вам потрібна ця книга! Вона допоможе:

- ◆ пригадати основні поняття і терміни;
- ◆ виділити головні думки з кожної теми;
- ◆ поновити у пам'яті основну інформацію про художні твори;
- ◆ зосередитися на власних міркуваннях.

А ще:

- ◆ підсумувати вивчене;
- ◆ грамотно побудувати свій виступ;
- ◆ продумати логіку висловлювання;
- ◆ сформулювати виважені висновки.

Цікавого навчання!

Роль художньої літератури

володіє потрібними
для життя знаннями

+

**людина,
яка читає**

краще знаходить
вихід із будь-якої
складної ситуації

Художній образ

**художній
образ**

=

**художня
картина**
(істоти, речі,
події, явища
тощо)

Види художніх образів

Особливі види художніх образів

традиційні образи

трапляються в різних творах, але в одному значенні

- ◆ для українців — калина, верба, мальви, козак, сокіл...
- ◆ для японців — сакура (вишня), гора Фудзі, самурай...

вічні образи

з'являються в одному творі у певному значенні, в іншому творі отримують інше значення

Прометей, Ікар, Боян, Фауст, Дон Жуан, Дон Кіхот, Ромео і Джульєтта, Гамлет...

1. Грецькі міфи

Міф про Дедала та Ікара

ДЕДАЛ	ІКАР
СПІЛЬНЕ	
родичі; сумували за батьківщиною; прагнули свободи; відчували красу й творили її	
ВІДМІННЕ	
великий митець, різьбяр, будівничий	неслухняний, завзятий, необережний
мудрий, розважливий, кмітливий	захопився красою польоту, став шукати власної дороги
сміливий; турботливий батько	поплатився життям за своє захоплення

Міф про Дедала та Ікара

Геракл

переможець

сильний

мужній

захисник

напівбог

сміливий

будувати світлі
житла

приручати
тварин

плавати
на човнах

полювати
лісову звірину

Прометей навчив людей

знаходити шлях
за зорями і за
летом птахів

напинати
вітрила

приборкувати
вогонь

добувати мідь,
срібло і золото

Міф — це розповідь про надприродних істот, які беруть участь у творенні світу, що пояснює походження Всесвіту та його елементів.

Категорії міфів

- ♦ **Етіологічні (пояснювальні):** пояснюють походження рослин, тварин, елементів ландшафту.
- ♦ Культів ритуалів.
- ♦ **Космогонічні:** пояснюють походження Всесвіту і його головних елементів.
- ♦ **Теогонічні:** розповідають про походження богів, солярні — сонця, лунарні — місяця, астральні — зірок, антропогонічні — людей.
- ♦ **Календарні:** пояснюють зміну дня і ночі та пір року.
- ♦ **Тотемічні:** розповідають про тотемних першопредків.
- ♦ **Героїчні:** про подвиги героїв, їх боротьбу з чудовиськами.
- ♦ **Близнюкові:** про близнюків.
- ♦ **Есхатологічні:** розповідають про кінець світу.

2. Індійські міфи

Головні боги

Вішну — бог, який зберігає і захищає все, створене Брахмою

Варуна — бог океану, володар Заходу

Сарасваті — богиня мистецтва

Брахма — бог-творець; усе, що є на Землі, створено ним

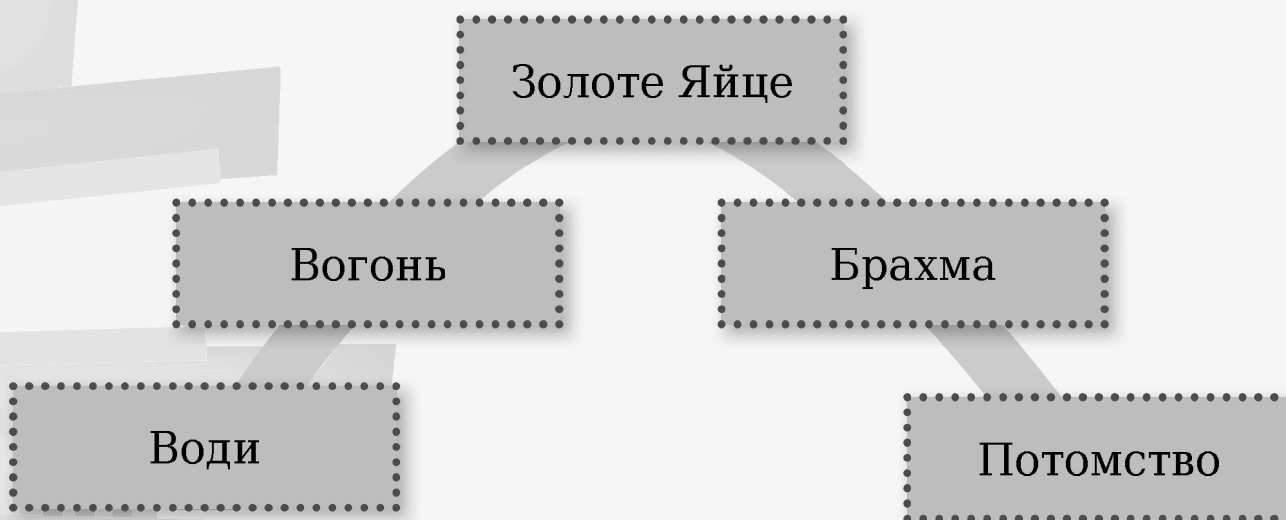
Шива — бог-руйнівник; його роль, бо без руйнування немає творення

Індра — бог грози та грому, володар богів

Агні — бог вогню

Вівасват — бог сонця, прабатько смертних людей

Міф про Творення

Міф про Потоп

Ману, син Вівасвата, оселився на землі у самотній обителі зачерпнув воду для вмивання, і не помітив, як в глечик до нього потрапила маленька рибка

риба просить Вівасвата врятувати їй життя і обіцяє врятувати того від потопу

риба виростає;
починається потоп

припливла риба до Ману, і він прив'язав мотузку від корабля до риби, і вона стала його порятунком у розбурханому морі

від нього і походять всі люди

3. Єгипетські міфи

Міф (переказ, оповідання, альтернативна вимова) — вигадане оповідання, в якому явища природи або історичні події зображуються й з'ясовуються в персоніфікованій формі.

про богів, у яких утілено уявлення давніх людей про явища природи та людські якості

що пояснюють виникнення якогось явища в природі чи в людському суспільстві

про загибель цивілізації, кінець світу

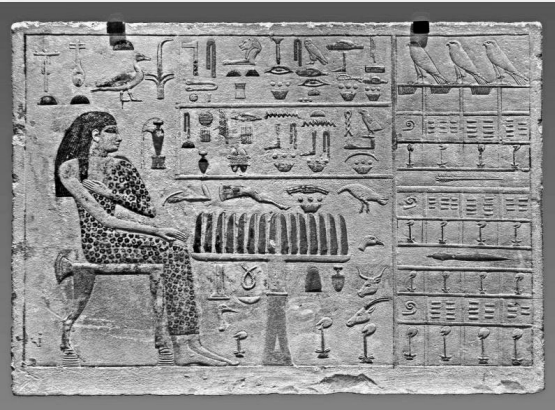
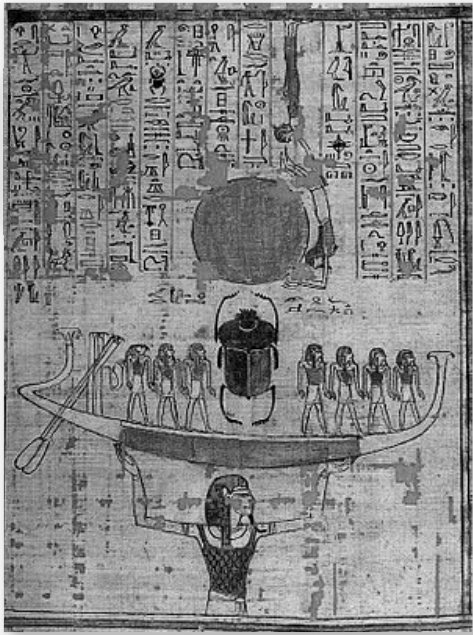
вигадані історії про минувшину

про створення та будову світу

міфи

героїчні

пов'язані з календарними обрядами, магічними діями відповідно до природного циклу

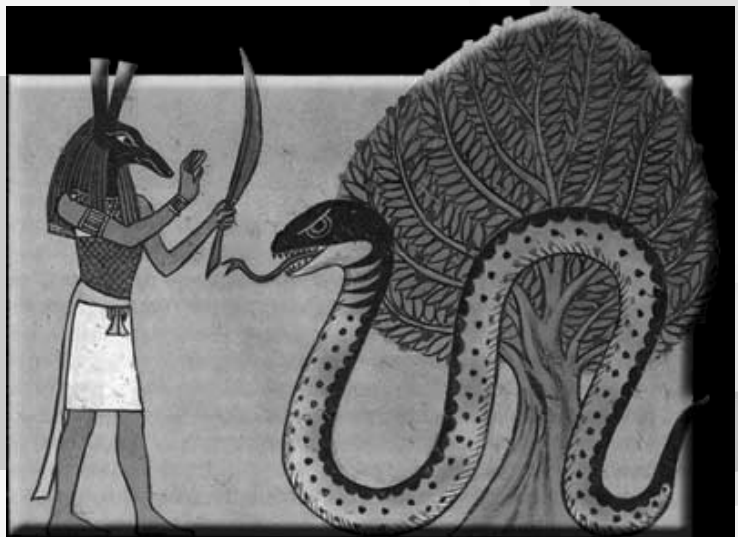
Порівняльна характеристика міфу та казки

Міф	Казка
СПІЛЬНЕ	
<ul style="list-style-type: none">◆ створені народом;◆ тривалий час існували лише в усній формі;◆ розповідають про незвичайні події та фантастичний героїв	
ВІДМІННЕ	
<ul style="list-style-type: none">◆ пояснення виникнення явищ і предметів;◆ конфлікт добра і зла не обов'язковий	<ul style="list-style-type: none">◆ вигадка, що є плодом фантазії;◆ обов'язкова боротьба добра і зла, що закінчується перемогою добра

Основні образи єгипетських міфів

бог сонця Ра:

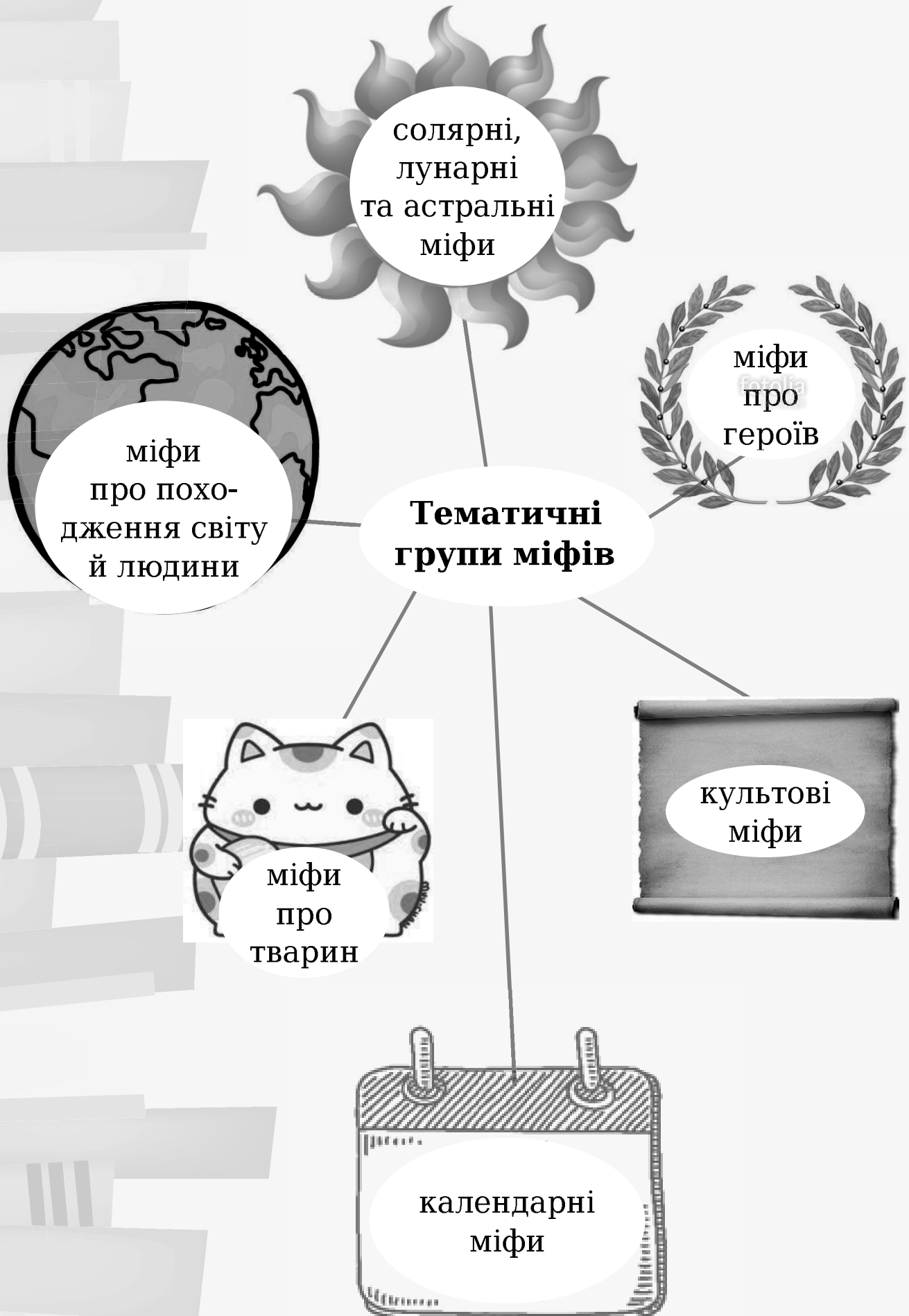
- ◆ цар богів;
- ◆ сотворив усе суще;
- ◆ вдень пливе по небесному Нілу, а вночі — по підземному

величезний змій:

- ◆ уособлює морок і зло;
- ◆ одвічний ворог бога сонця Ра;
- ◆ часто виступає як збірний образ усіх ворогів сонця;
- ◆ щоночі намагається проковтнути Сонце;
- ◆ випиває всю воду підземного Нілу

Основні тематичні групи єгипетських міфів

Міф про те як Тефнут покинула Єгипет

Тефнут покидає Єгипет; настає засуха

Ра посилає бога вітра Шу повернути богиню, але тому не вдається

Ра посилає бога Тота, бога мудрості і йому вдається розчулити богиню

Тефнут повертається до Єгипту:
засуха проходить,
Ра влаштовує бенкет на честь Тефнут

Особливості байок

цікавий
короткий
сюжет

багато
діалогів

висміюються
людські
недоліки

декілька
героїв

БАЙКА

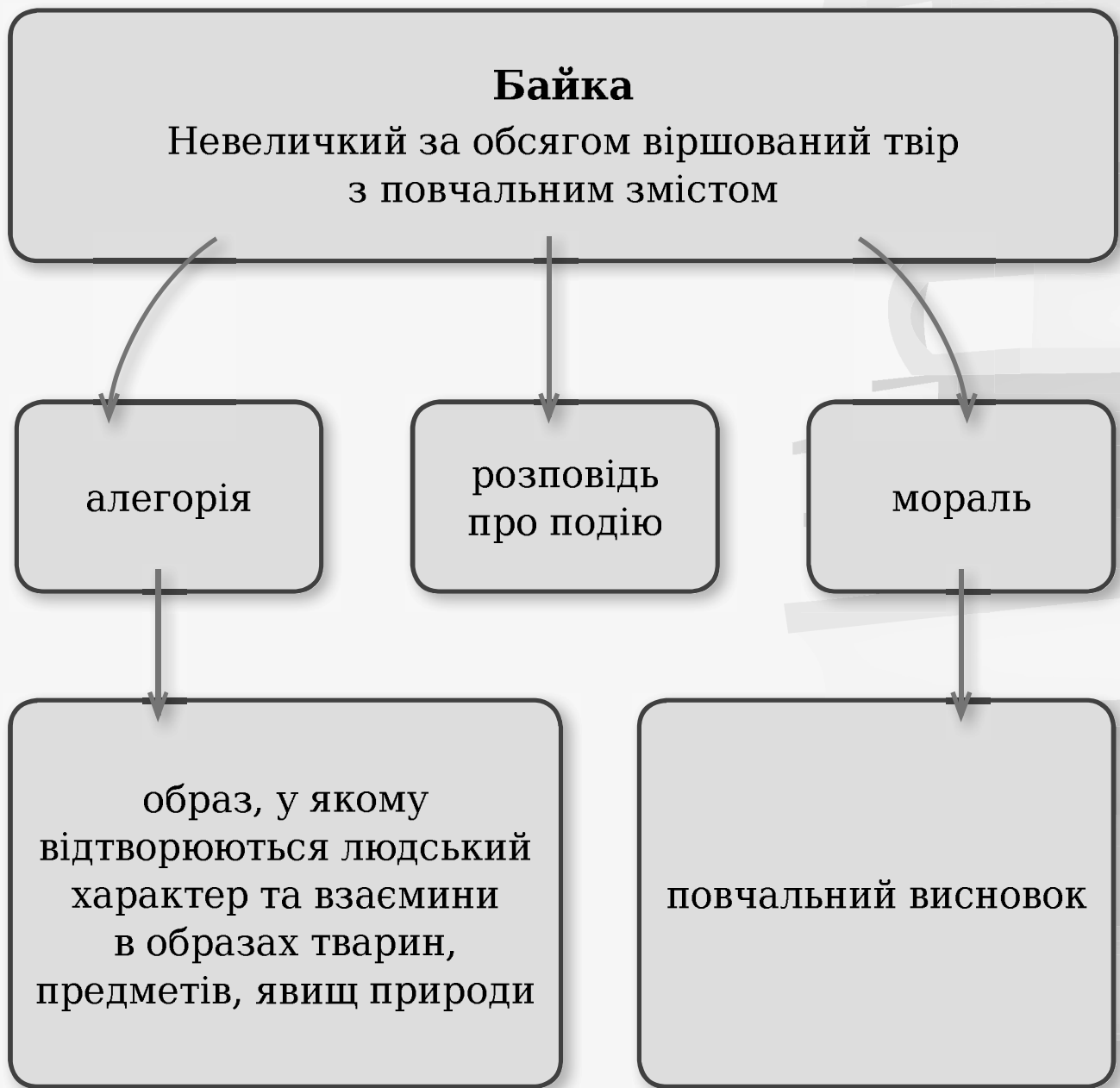
героями
є тварини,
рослини,
птахи, риби

головний
герой
висловлює
основну ідею

наявність
моралі

мало
описів

Визначення байки та її структура

Алегоричні образи у байці Івана Крилова «Бабка і Муравель»

	Алегоричні образи
Бабка	Бабка уособлює дурну, ліниву людину; безвідповідальну та легковажну, яка не серйозно ставиться до важливих життєвих питань.
Муравель	Муравель уособлює працелюбну людину, яка ставиться відповідально до життя; вона не піддається лінощам та думає про майбутнє.

Моральні проблеми в байках Івана Крилова

Моральні проблеми в байках Івана Крилова

знущання сильних над
слабкими
(«Вовк і Ягня»)

людська хитрість
(«Крук і Лисиця»)

знаходження компромісу
(«Лебідь, рак і щука»)

легковажне ставлення
до життя
(«Бабка і муравель»)

Спільне і відмінне в байках Івана Крилова «Бабка і Муравель» та Езопа «Мурашки й Цикада»

	«Бабка і Муравель» Крилова	«Мурашки і Цикада» Езопа
Спільне	<ul style="list-style-type: none"> ◆ місце дії; ◆ «Боротьба» між персонажами; ◆ діалог між героями; ◆ трагічна кінцівка; ◆ мораль 	
Відмінне	<ul style="list-style-type: none"> ◆ мова віршована; ◆ розширений діалог; ◆ мораль на початку твору; ◆ наявність художніх засобів; ◆ конфлікт влади і залежності 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ мова прозова; ◆ малий діалог; ◆ мораль в кінці твору; ◆ відсутність художніх засобів; ◆ конфлікт зла і справедливості

Специфіка художнього втілення сюжетів Езопа в байках Івана Крилова

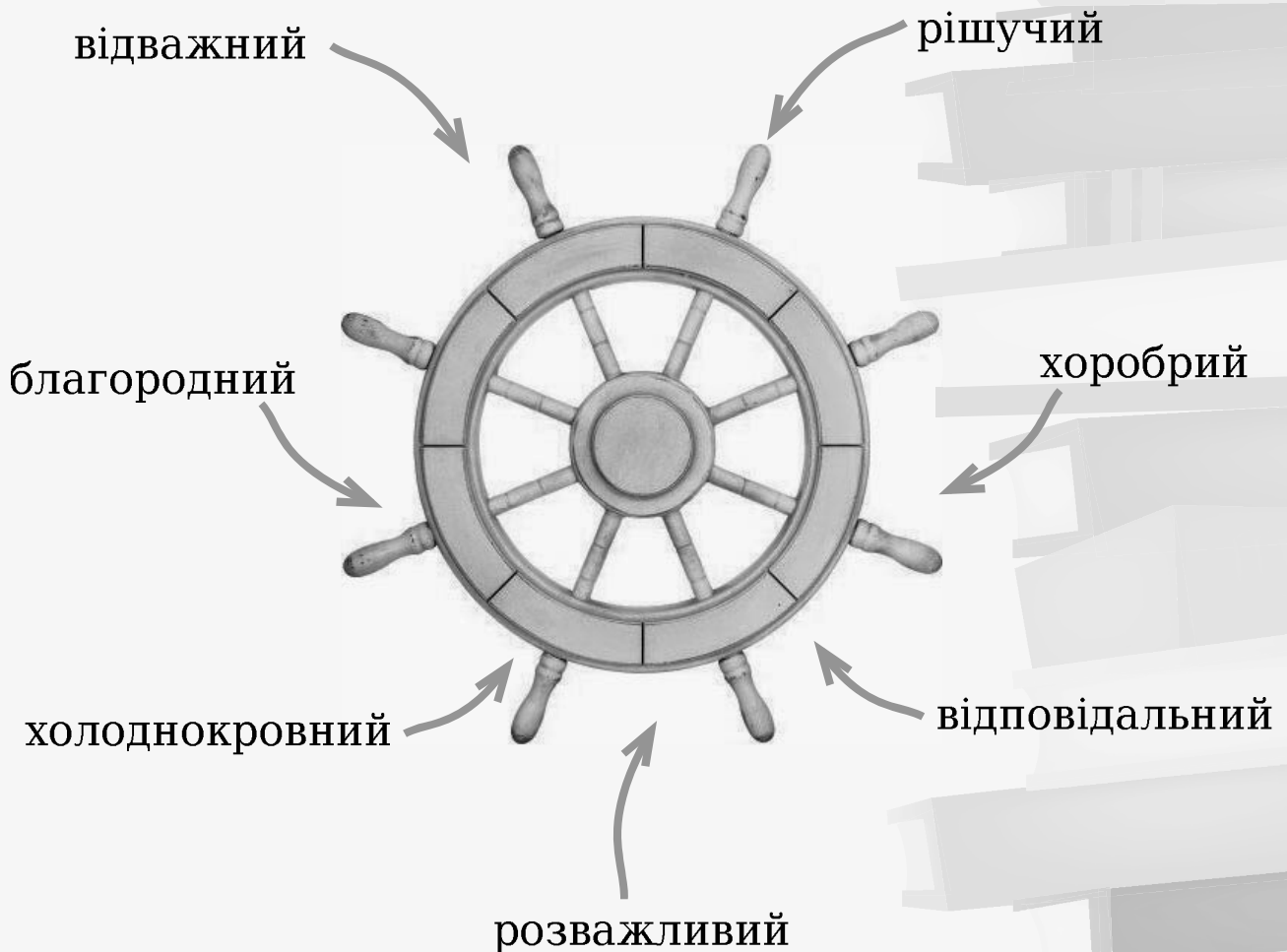

«Вовк і ягня»: Езоп, Іван Крилов, Леонід Глібов (порівняльний аналіз)

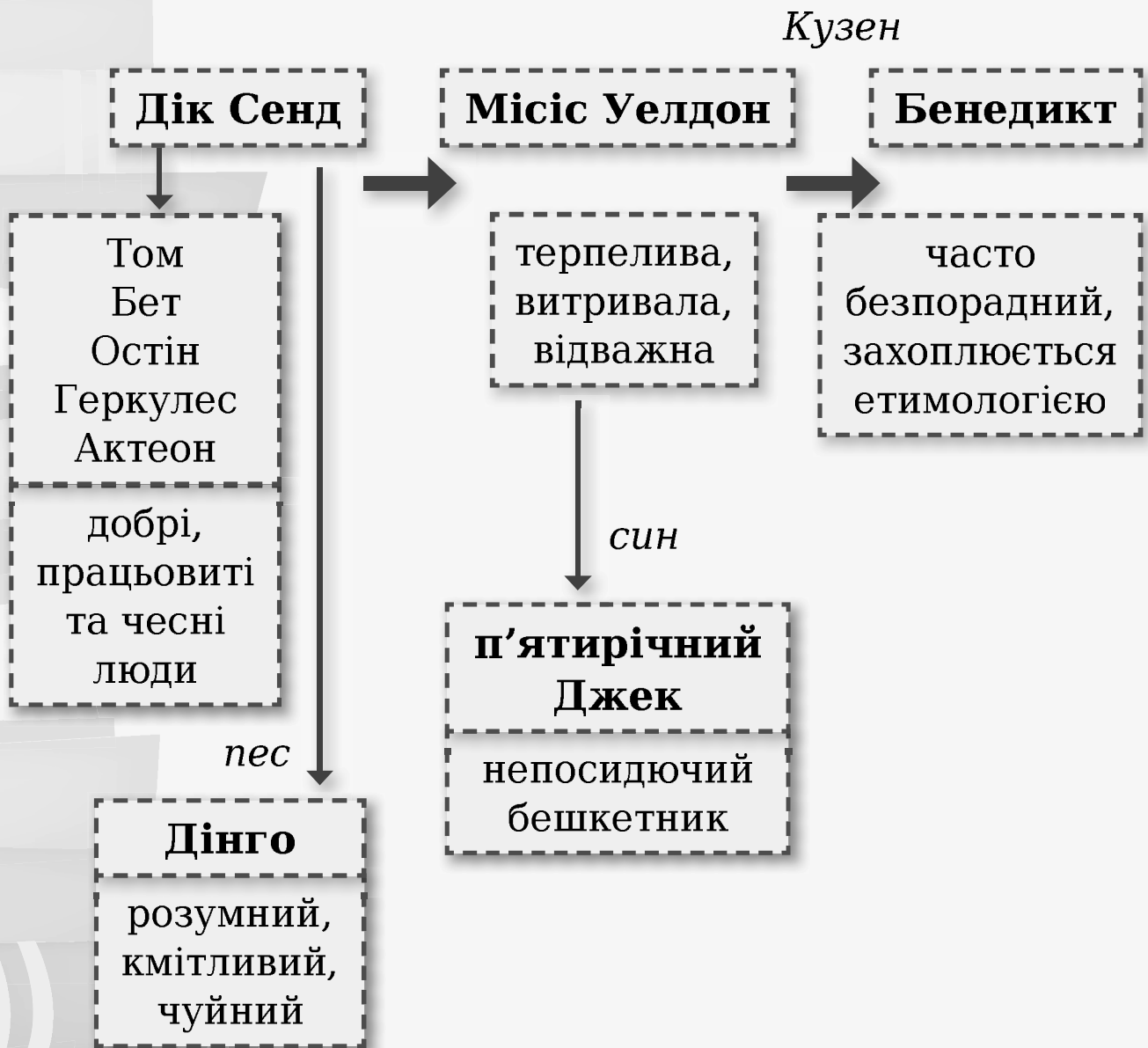
«Вовк і ягня»	Езоп	І. Крилов	Л. Глібов
СПІЛЬНЕ			
Розповідається про схожу ситуацію, в яку потрапило Ягня, зустрівшись із вовком			
Байки складаються з оповідальної та повчальної частин			
Спільна думка, яку стверджують байки	«...навіть справедливий захист не має сили для тих, хто заповзвся чинити кривду»	«У сильного безсилий винен завжди...»	«...більший меншого кусає та ще й в'є — затим що сила є...»
Діалог ведеться між Вовком та Ягням — алегоричні образи зухвалості (Вовк) та слабкості (Ягня)			
Риси характеру: Вовк: Ягня	лицемірство, хижість, безсоромність, сила беззахисність, чесність, слабкість, рабська покура	підлість, хижість, грубість, нахабство, злість, сила беззахисність, чесність, слабкість, вихованість, логічність, пояснень	підлість, хижість, грубість, нахабство, злість, грубість, сила <i>«Вовк наче комісар»</i> , беззахисність, чесність, слабкість, вихованість, логічність пояснень
ВІДМІННЕ			
мова	проза	віршована	віршована
Художні засоби	немає епітетів та інших засобів	прислів'я, епітети	епітети, порівняння, прислів'я
Мораль, місце розгашування	у кінці байки	на початку	на початку
Час написання та країна	VI ст. до н. е. Греція	початок XIX ст. Росія	середина XIX ст. Україна

Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан»

Образ Діка Сенда

Дік Сенд і його друзі

Порівняльна характеристика

Дік Сенд	Негоро
хоробрий та відважний капітан, не поступається навіть у скрутний час	злий, жорстокий, жадібний, бездушний чоловік
рятує темношкірих із судна, що тоне	торговець рабами
благородний	заздрисний
піклується про своїх друзів, готовий їх порятувати за будь-яку ціну	здатен вбити або катувати людину, допоки вона не почне просити пощади

Роберт Льюїс Стівенсон «Острів скарбів»

Сюжетний ланцюжок до роману

Герої роману Роберта Льюїса Стівенсона «Острів скарбів»

Джим Хокінс	<p>Юнак, головний герой роману, від імені якого переважно ведеться розповідь.</p> <p>Джим Хокінс бере активну участь у всіх подіях:</p> <ul style="list-style-type: none">◆ подружився з піратом Біллі Бонсом;◆ викрав карту Острова Скарбів зі скрині пірата;◆ виявив змову на кораблі;◆ знайшов Бена Ганна, убив Ізраеля Хендса, відвів корабель піратів на Північну стоянку тощо.
Абрахам Грей	<p>Помічник корабельного тесляра, чесний матрос. Підтримав капітана Смоллета, подужав боцмана Джоба Ендерсона, що намагається прорватися в зруб. Свою частку скарбів витратив на навчання, став штурманом і співвласником невеликого судна.</p>
Джон Сільвер	<p>50-ти років, «в молодості він був школярем і, якщо захоче, може розмовляти, як по книзі». На «Моржі» у Флінта виконував обов'язки квартирмейстера. Ліва нога його була відтята по саме стегно, Сільвер ходив на дерев'яному протезі і з милицею. Він зміг накопичити грошей і відкрити власну справу трактир «Підзорна труба» в порту Брістоля. Одружений з «кольоровою» жінкою. На плечі носить паугу на ім'я Капітан Флінт. Джон Сільвер не тільки залишився живий, а й збагатився на стільки грошей, скільки зміг понести.</p>
Джоб Ендерсон	<p>Статний, сильний, хоробрий і енергійний боцман. Деякий час навіть виконував на шхуні обов'язки першого помічника капітана. Другий за значимістю пірат на «Еспаньйолі» після Сільвера, чудово володіє тесаком і стріляє з пістолета. Загинув від руки Абрахама Грея під час штурму частоколу.</p>

«Уроки острова»

Джим Хокінс

ЗРОЗУМІВ:

- ◆ за свої вчинки потрібно відповідати;
- ◆ честь, обов'язок, милосердя, любов до ближнього — основа життя;
- ◆ не золото править світом;
- ◆ справжні друзі — неоціненний скарб

НАВЧИВСЯ:

- ◆ володіти собою;
- ◆ виживати в екстремальній ситуації;
- ◆ керувати кораблем;
- ◆ орієнтуватися на місцевості;
- ◆ здобувати паливо

викликає повагу

винахідливий

сміливий

кмітливий

добрий

наполегливий

спостережливий

**Мотиви
викрадення
викрадення
корабля
піратами, пошук
скарбу**

Атмосфера таємничості
корабель захоплюють
пірати на чолі з Джоном
Сільвером, але Джиму
вдається дізнатися
про їх змову

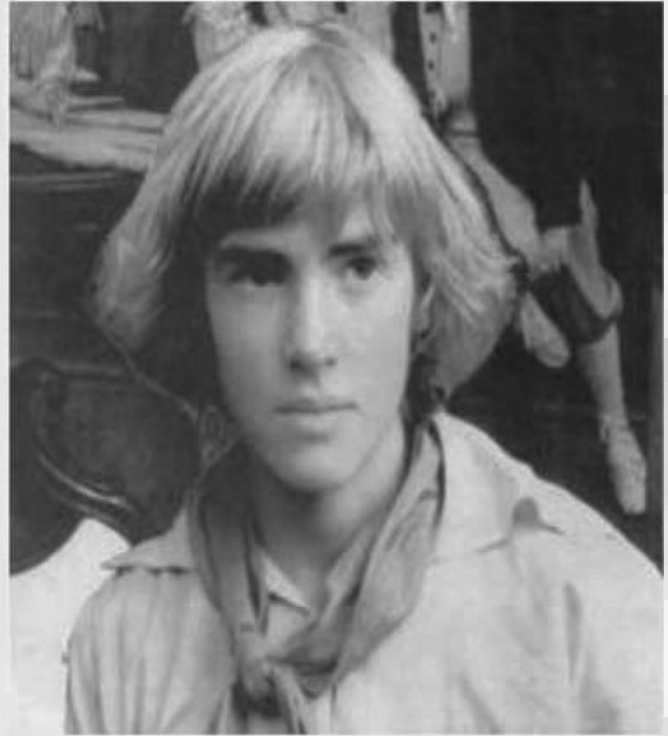
**ОЗНАКИ ПРИГОДНИЦЬКОГО
РОМАНУ**
(«ОСТРІВ СКАРБІВ»
Р. Л. СТВЕНСОНА)

**Насичений подіями
сюжет**
яскравий психологізм
образів-персонажів
посилює гостроту сюжету;
Стівенсон тримає увагу
читача, кожен раз
починаючи новий епізод не
спочатку, а з кінця глави

Динаміка
динамічність
сюжету, одна
подія передую
іншій, читач ніби
переміщається в
просторі; всі події
відбуваються дуже
швидко

ЛІТЕРАТУРНІ ПАРАЛЕЛІ

Порівняльна характеристика Джима Хокінса і Діка Сенда

Джим Хокінс	Дік Сенд
сміливий, кмітливий, добрий, чесний	мужній, благородний, кмітливий, сміливий, спостережливий, чесний
став капітаном шхуни «Еспаньйола» на один день	став капітаном брига «Пілігрім» на один місяць
зображений реалістично; звичайний неслухняний хлопчик, який відчуває страх, але в складних си- туаціях поводить себе чесно і сміливо	зображений романтично як людина виняткових зді- бностей і моральних яко- стей; для свого віку він — справжній герой, який не має недоліків

Чарльз Діккенс «Різдвяна пісня у прозі»

Сюжет і композиція повісті «Різдвяна пісня у прозі»

I строфа — зображення реального життя Скруджа (ЕКСПОЗИЦІЯ); поява привида Марлі із застереженням (ЗАВ'ЯЗКА)

II строфа — подорож у спогади Скруджа, його щасливу молодість та перетворення на скнару (РОЗВИТОК ДІЇ)

III строфа — зображення теперішнього стану містечка Скруджа та його бідних, але щасливих та щирих мешканців (РОЗВИТОК ДІЇ)

IV строфа — зображення можливого майбутнього, де Скрудж помирає і цьому лише радіють, бо він був поганою людиною; відчай та духовний злам Скруджа над власною могилою (КУЛЬМІНАЦІЯ)

V строфа — каяття та переродження Скруджа у добру та щирю людину, його возз'єднання з ріднею та святкування Різдва вперше за багато років (РОЗВ'ЯЗКА)

ТЕМА

моральна руйнація
людини, одержимої
грішми

здатність людини
на духовне
переродження

ІДЕЯ

згубний вплив
на людину бажання
розбагатіти

уславлення людсь-
кої щирості, мило-
сердя та співчуття

Етапи духовного переродження Скруджа

дух минулих років
веде Скруджа
з собою в минуле

дух теперішніх свят веде
Скруджа по його містечку

дух майбутніх свят не промовляє
ні слова, а показує Скруджу його
можливе майбутнє

Причини духовного переродження Скруджа

різдвяна
магія

•••••

спогади про
щасливу молодість

•••••

страх перед самотньою
смертю та забуттям

•••••

усвідомлення власної жорстокості

•••••

розуміння щастя простих людей

Образ Скруджа

горбатий,
непривітливий
та грізний

багатий,
але живе
як бідний

дуже жадібний
та жорстокий

став добрим
і щирим дідусем
під кінець твору

нехтує святами, бо вважає їх
марною тратою часу та сил

Елементи фольклору у «Різдвяній пісні у прозі»

уривки різдвяних
пісень та назви
розділів — «строфи»

фантастична подорож
Скруджа через час
і простір

казкове перевтілення
Скруджа під впливом
духу Різдва

привиди та духи як
реальні персонажі
твору

Микола Гоголь «Ніч перед Різдвом»

Кроссенс «Микола Васильович Гоголь»

Алгоритм створення кроссенса:

1. Визначити тему, загальну ідею.
2. Виокремити дев'ять елементів, що стосуються ідеї (теми).
3. Знайти зв'язки між елементами, визначити послідовність.
4. Концентрація змісту в одному елементі (центральному).
5. Виокремити відмінні риси, особливості кожного елемента
6. Підібрати зображення, що ілюструють елементи.
7. Замінити прями образи і асоціації символічними.
8. Побудувати асоціативні зв'язки між образами елементів.

- 1 — Микола Васильович Гоголь;
- 2 — український і російський письменник;
- 3 — народився в 1809 році у селі Великі Сорочинці;
- 4 — у 1831 році вийшла друком його збірка «Вечори на хуторі біля Диканьки»;
- 5 — куди ввійшло і оповідання «Ніч перед Різдвом»;
- 6 — події твору відбуваються у мальовничому українському селі Диканька у переддень Різдва;
- 7 — Гоголь розповідає про українські звичаї та традиції, пов'язані з цим святом;
- 8 — герої твору — красуня Оксана і видний парубок коваль Вакула — пройшовши через випробовування, зазнають щастя;
- 9 — їхня взаємна любов стала можливою, бо в дивовижну різдвяну ніч збуваються найзаповітніші мрії.

Радіальна діаграма «Різдво» за повістю М. Гоголя «Ніч напередодні різдва»

змалювання
казкових персо-
нажів, народно-
поетичного
погляду
на світ

зображення
чарівного духу
Різдва через
обряди та вірування
українців

- перемога Добра над Злом;
- зображення сили кохання;
- відтворення яскравої сили народного гумору

Різдвяні символи:

- ◆ традиційні страви;
- ◆ колядки, різдвяні пісні;
- ◆ гуляння, ігри, забави;
- ◆ морозна, сніжна, місячна ніч;

Різдвяні дива:

- ◆ Солоха збирає зірка з неба;
- ◆ чорт краде місяць;
- ◆ дива на різдвяному небі;
- ◆ Вакула дістає черевички у самої цариці;

Реальне і фантастичне в творі М. Гоголя «Ніч перед Різдвом»

Реальне	Фантастичне
<p>традиційні святкування Різдва; місця подій (Диканька, Петербург); природа України; побутові деталі; опис деталей одягу; історичні особи, козацтво; характери героїв</p>	<p>відьма верхи на мітлі краде зорі, запихає їх до рукава; чорт краде місяць, місяць вилітає крізь димар і повертається на небо; вареники слухняно залітають Пацюку до рота; політ Вакули на спині в чорта до Петербурга і назад; помело відьми літає в повітрі, чорт перетворюється на коня; чорт зменшується і ховається в кишеню Вакули; Вакула Дістає черевички самої цариці</p>

Порівняльна характеристика Вакули і Оксани

Вакула	Оксана
1. Відомості про героїв	
син Солохи, коваль, «займається малюванням», «богобоязкий чоловік», сильний (гне руками підкови)	17 років; дочка заможного козака Чуба; має багате придане
2. Портрет	
«силач і козак хоч куди», красень (у запорозькому кафтані дуже сподобався цариці)	«красуня на все село», «чорні брови... чорні коси..»
3. Риси характеру	
добрий, щирий; вірний; має чисте серце; рішучий і винахідливий; наполегливий у досягненні мети (дотримується свого слова), сміливий (подорож по небу); кмітливий (перехитрив чорта).	весела, життєрадісна; кокетлива, грайлива, горда, примхлива; пишається своєю красою, самовдоволена
4. Почуття героїв	
щиро кохає, не приховує своїх почуттів; терпить образи, насмішки від Оксани	кокетує, зневажає, ображає, кається, картає себе, хвилюється, переживає, закохується, радіє
5. Вчинки	
за допомогою чорта дістав черевички для коханої; свій гріх(угоду із чортом) Вакула спокутував тим, що намалював у церкві такого чорта у пеклі», що всі плювали, проходячи повз нього»	ставить умову — дістати черевички цариці; здатна усвідомити свої помилки; відмовляється від черевичків і признається, що любить Вакулу
Висновок	
довгоочікуване взаємне почуття	

Ознаки казково-фантастичної повісті «Ніч перед Різдвом» М. В. Гоголя

- ◆ Казкова повість, як і літературна казка, вигадана розважально-пізнавальна або повчальна історія.
- ◆ Сюжет казкової повісті будується як ряд пригод героїв, а у фантастичній повісті сюжетна лінія підпорядкована ідеї уявити незвичайне як реальність.
- ◆ Жанру казкової повісті притаманні теми боротьби добра і зла, пошуку втраченого. Тематика фантастичних повістей зачіпає духовний світ людини і глобальні проблеми.
- ◆ Персонажами казкової повісті можуть бути люди, тварини і будь-які істоти, створені в уяві автора. У фантастичній повісті головним героєм залишається людина зі складним внутрішнім світом.

фантастична повість описує
вигадане, але умовно можлива подія
чи явище, що спонукає задуматися
про важливі проблеми стосунків
людини і навколишнього світу

Гоголь і Україна

Музей М. В. Гоголя у Великих Сорочинцях було відкрито 1929 року в меморіальному будинку, де він народився. Музей створювався місцевими активістами за ідеєю артиста А. Бучми, який перебував тут на зніманні фільму «Сорочинський ярмарок». Це був перший державний музей Гоголя в Україні.

В одному із сіл на Полтавщині стоїть одноповерховий будинок, поруч із ним — невеликий флігель. Тут, у колишній Василівці (нині с. Гоголеве), жив Микола Васильович Гоголь. Тут він відкрив світ, сповнений зворушливих, сумних і веселих легенд, поетичної фантазії.

У музеї представлені:

- ◆ садово-парковий комплекс із гротом-«храмом самотності», альтанка «Мрія»;
- ◆ меморіальні ставки ХІХ ст.;
- ◆ будинок батьків письменника;
- ◆ флігель із робочим кабінетом Миколи Гоголя;
- ◆ особисті речі письменника.

м. Дніпро

м. Київ

м. Полтава

Антон Павлович Чехов «Хамелеон», «Товстий і тонкий»

Тема: суд над собакою
(безпритульний — знищити,
генеральський — відвести
до господаря)

Ідея: пристосуванство
та чиношанування — ганебні
риси характеру

А. Чехов
«Хамелеон»

Жанр: гумористичне
оповідання

Головні герої: Очумелов,
Єлдирін, Хрюкін, Прохор,
маленьке цуценя

Сюжет оповідання «Хамелеон»

Експозиція:
поліцейський наглядач
Очумелов йде базарною
площею

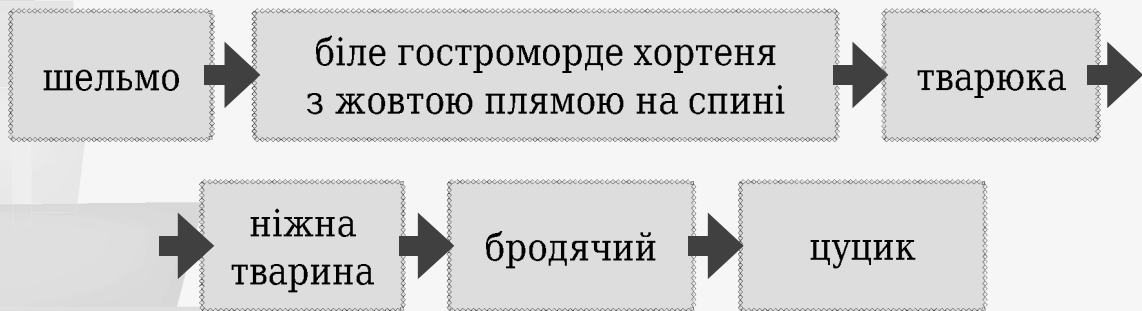
Зав'язка:
цуценя кусає Хрюкіна

Розвиток дії:
збирається натовп роззяв,
Хрюкін пояснює ситуацію
Очумелову

Розв'язка:
з'ясовується, що цуценя
належить братові генера-
ла; Очумелов погрожує
Хрюкіну і віддаляється

Кульмінація:
з'ясовується, що цуценя
може належати генералу

Еволюція опису цуценяти в оповіданні Антон Павловича Чехова «Хамелеон»

Образ Очумелова

Антон Павлович Чехов «Товстий і тонкий»

Тема: зустріч друзів дитинства на вокзалі

Ідея: чиношанування, підлабузництво та самприниження — риси недостойної поведінки

А. Чехов
«Товстий і тонкий»

Жанр: оповідання

Головні герої: Михайло, Порфирій, Луїза, Нафанаїл

Сюжет оповідання «Товстий і тонкий»

Експозиція: зустріч на вокзалі двох давніх друзів

Зав'язка: друзі розпочали розмову

Розвиток подій:
Порфирій розповідає про свою сім'ю та про свій чин

Розв'язка: Михайлові несила терпіти піблабузництво Порфирія; колишні друзі розходяться

Кульмінація: Порфирій дізнається, що Михайло є таємним радником

Роль художньої деталі

Художня деталь — засіб словесного та малярського мистецтва, підкреслює основний зміст твору, виконує важливу композиційну та характерологічну функцію.

«Хамелеон»

Шинель Очумелова

дорога шинель — символ статку; постійне знімання та одягання шинелі підкреслює нервовий стан персонажа

«Товстий і тонкий»

опис двох героїв, який ще на початку твору вказує на їхній соціальний статус

Символічність назви

Очумелов = хамелеон
Змінює свої моральні принципи залежно від обставин

Товстий і Тонкий
різниці добробуту та характеру героїв

Джек Лондон «Жага до життя»

Характеристика головних героїв

Герой

- ◆ життєлюбний;
- ◆ цілеспрямований;
- ◆ терплячий;
- ◆ відважний;
- ◆ рішучий;
- ◆ бореться за життя до останнього;
- ◆ залишився Людиною в екстремальній ситуації

Білл

- ◆ жорстокий;
- ◆ корисливий;
- ◆ порушив головний закон Півночі: кинув товариша у біді;
- ◆ понад усе цінує золото

Золотошукачі

Функції пейзажу у творі

вказує місце і час дії

розкриває внутрішній стан героя

виражає авторське світобачення

Описи природи та емоційні стани героя

«А на небі ні сонця, ні, навіть, проблиску сонця»

«Сонця не було. Земля й небо стали ще сіріші, аж темні. Віяв холодний вітер, і перший сніг побілів вершки пагорбів»

«З усіх боків, аж до обрію, одноманітна пустеля, пагорби всі пологі й низькі. А ні деревця, а ні кущика, ні травинки нічого, крім безкрайньої страшної пустки...»

«Знову туман»;
«Увечері він прийшов до тями, лежачи горілиць на кам'яному виступі. Гріло яскраве сонце»

«Зійшло яскраве сонце...
Погода була прекрасною.
Почалося коротке бабине літо північних широт»;
«Бабине літо ще продовжувалося»

розгубленість

біль

відчай

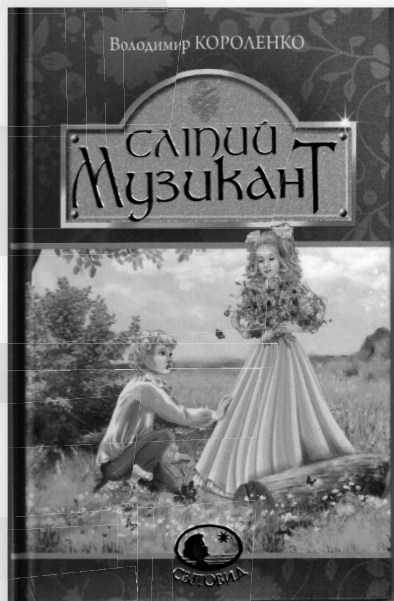
страх

самотність

надія на порятунок

порятунок

Володимир Галактіонович Короленко «Сліпий музикант»

Жанр: повість

Автор: Володимир Короленко

Мова оригіналу: російська

Рік написання: 1886

Композиція: 7 розділів та епілог

ТЕМА

духовне
випробування
особистості, яка
має знайти саму
себе, сенс свого
існування

роль мистецтва
у формуванні
особистості

ІДЕЯ

наполегливою
працею, за
підтримки рідних
і друзів, людина
може здолати будь-
які перешкоди,
подолати навіть
таку жахливу ваду,
як сліпота

Головні герої повісті «Сліпий музикант»

- ◆ Петро Попельський — сліпий музикант
- ◆ мати Ганна Михайлівна (уроджена Яценко)
- ◆ дядько Максим (брат матері)
- ◆ конюх Йохим
- ◆ Евеліна — кохана Петра
- ◆ брати Ставрученки
- ◆ Єгорій, Роман — дзвонарі
- ◆ сліпі

Елементи сюжету повісті «Сліпий музикант»

Експозиція: передчуття біди та вирок: «Дитина народиться сліпою». Це трагедія. Як складеться його життя?

Розвиток дії: вплив оточуючих на долю хлопчика: мама, дядько Максим, Йохим, Евеліна, сліпі співці.

Кульмінація: змиритися і страждати або кинути виклик долі? (Зустріч із дзвонарем, паломництво зі сліпцями).

Розв'язка: шлях пошуків, довгоочікуване щастя: дружина, син, талант, визнання.

Епілог: замість сліпого, егоїстичного страждання Петро зміг знайти спосіб відчутти життя: «...він став відчувати і людське горе, і людську радість».

Мацуо Босьо Хайку

«сабі» —
краса давнини, те,
на чому позначився
відбиток часу

«вабі» —
чарівність повсякденного,
краса простоти

хайку —
замальовка
повсякденного
життя

«хурані» —
легкість, простота,
які з'являються при
повному злитті поета
і природи

«сібуй» —
краса простоти
та краса природності
(стримана
вишуканість)

настрій
«плідної самотності»;
цей принцип вимагає
втілювати складні думки
в простих,
строгих формах

Сезонні слова — кіго

весна

туман, серпанок, соловей,
павутиння, квіти вишні та
персика, жайворонок, метелик

літо

злива, зозуля, розквітлі півонії,
спека, прохолода, світляки

осінь

місяць, зірки, роса, збір
урожаю, хризантеми

зима

сніг, іній, лід, холод, теплий
одяг

Мацуо Басьо навчав мудрості і доброти, закликав бачити красу в кожному листочку трави, у найменшій крапельці роси

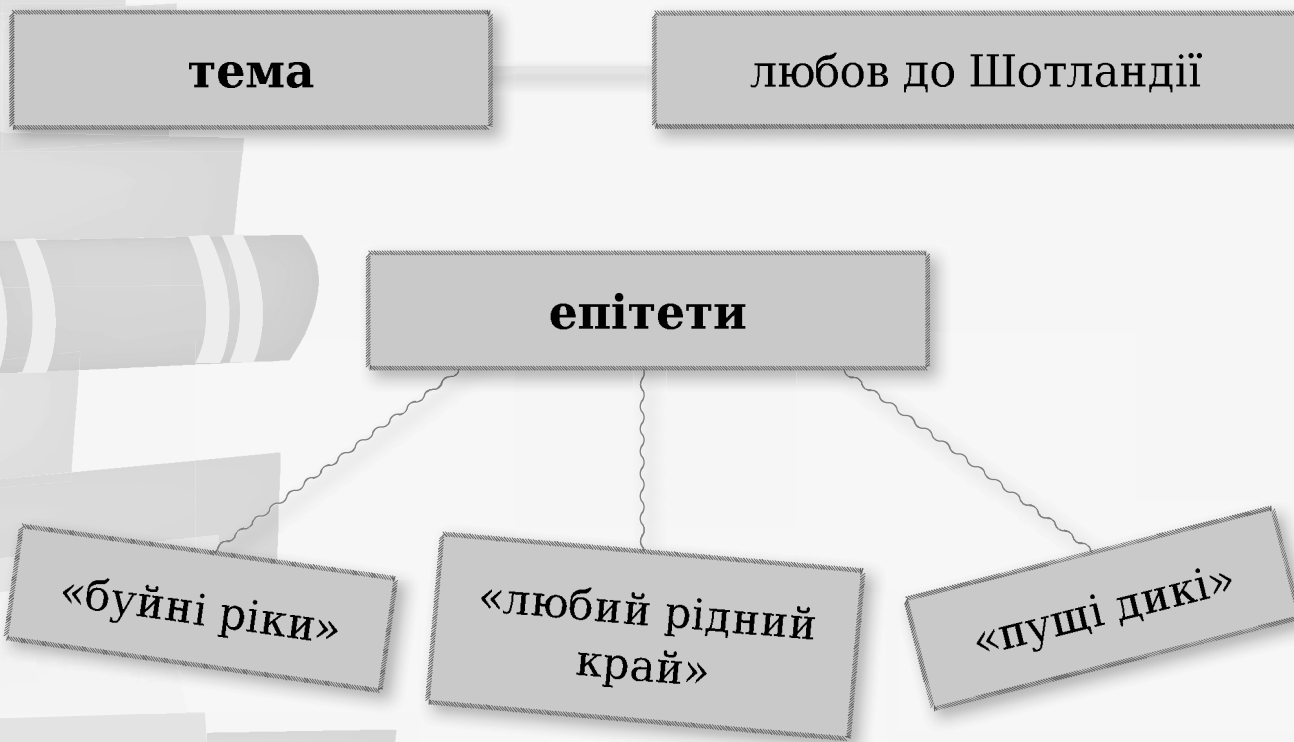
◆ Додай пару крил до стручка перцю — і ти зробиш бабку

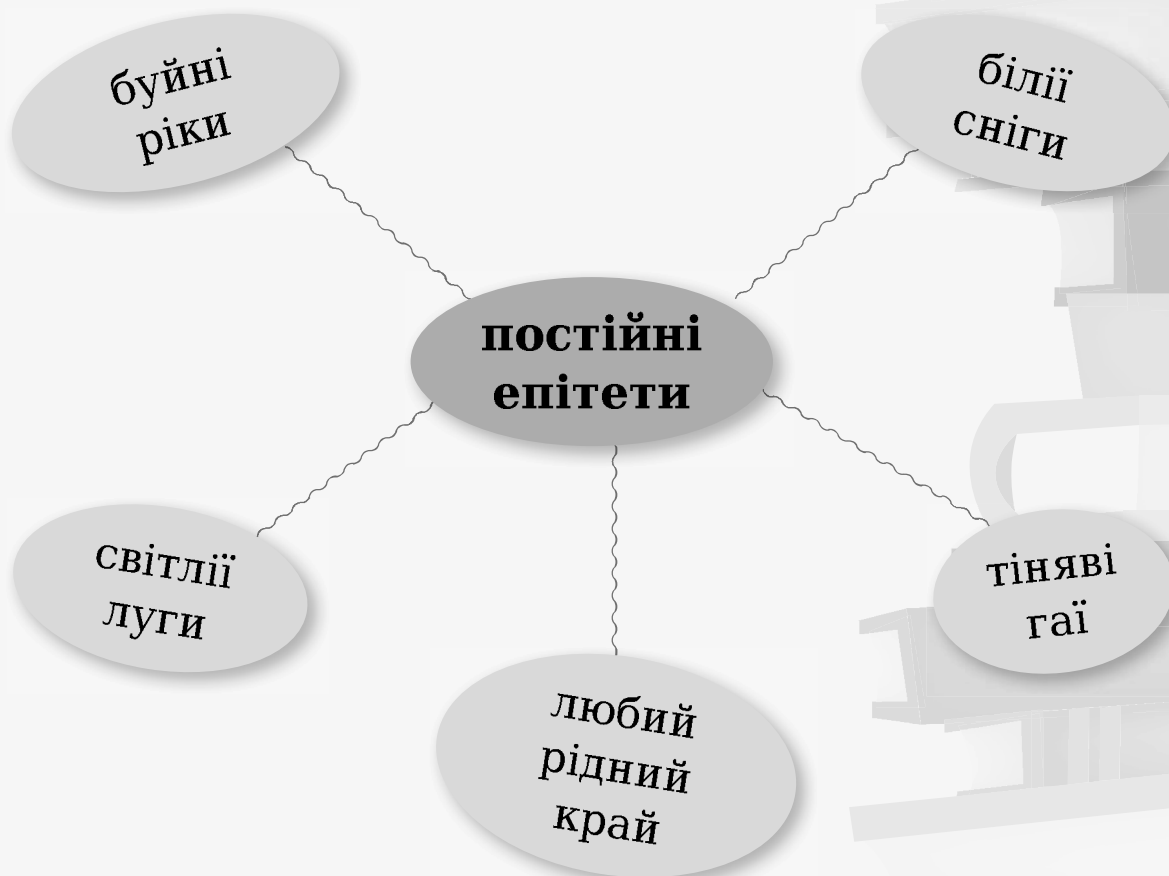
◆ Відірви пару крил у бабки — і вийде стручок перцю

Роберт Бернс «Мое сердце в верховині»

Художні засоби в поезії

Генрі Лонгфелло «Пісня про Гайавату»

герої стародавніх
індіанських легенд і
казок, які уособлю-
ють сили природи

світом править
Життя Владика
Гітчі Маніто

Кагагі
(цар-ворон)

Герої

чаклуни та багато
інших

велетенський вед-
медь Міше-Моква

Вабассо
(цар кроликів)

епічна поема

віршований розмір
чотиристопний хорей
U | U | U | U |

в основу покладено
легенди індіанців
народу оджибве

«Пісня про Гайавату»

мета: формування
в читачів почуття
національної гор-
дості та єдності

будову запозичено з карель-
ського епосу «Калевала»

герой ірокезьких
переказів

«прометей» індіанського
народу, «вчитель людства,
навчає індіанців землероб-
ству і писемності

мудрий, добрий,
живе у гармонії з
довколишнім світом

переможець зла

відважний,
сміливий воїн

Гайавата

переходить зі смертю у «світлий
світ» за дамою серця Міннегагою

Гайавата як грандіозний образ народного героя,
який пов'язує минуле, теперішнє і майбутнє

міфологічний час першо- предків	час історичний	час ідеальний
час зародження ритуалів та зви- чаїв, писемності та поезії	об'єднання ірокезьких племен	гайавата виступає як гостинний хазяїн, який підготував свій на- род до зустрічі з білими христия- нами, наче передаючи свої землі та їх мешканців новій епосі засе- лення Америки європейцями

Джанні Родарі «Листівки з видами міст»

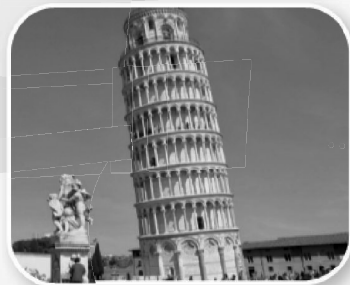
Колізей (72 рік) — амфітеатр, де відбувалися бої гладіаторів

Форум — площа для масових зборів

Капітолій — один із семи пагорбів, на яких виник Давній Рим

Пізанська вежа (1173—1372) знаменита похила вежа заввишки 57 м

Словникова робота

Гавань — захищене від вітру місце, куди заходять кораблі

Глянець — блискуча поверхня

Гондоли — човни

Мілан (600 рік до н. е.) — місто Італії, де розміщений один із найкращих соборів світу

«Листівки з видами міст»

**Перша
частина**

*Умовно можна
поділити
на дві частини*

**Друга
Частина**

краса Італії,
її історичні та
архітектурні
дива

справжня
Італія без
прикрас —
«без глянцю»

Питання: «А глянь
за картинки — чи так
воно вийде?»
(чи так все
насправді?)

Відповідь: «Хто
скаче, хто плаче»
(автор показує
справжнє, буденне
життя італійців)

Сприйняття світу ліричним героєм

«Хай сам
подивлюся,
Хай сам я
побачу»

1. Наявність
ліричного
героя

«Ось Рим;
Не вірю;
Я вірю»

4. Прагнення
ліричного
героя
самоу про
все дізнатись

**Ліричний
герой**

2. Ліричний
герой
висловлює
власну
думку

«Дозвольте,
синьйори,
самоу
розглянуться:
На всі ті міста...»

3. Недовіра
ліричного
героя

«Чудово!
Прекрасно!
Розкішні
види!»

Листівка як символ широти світу

Перший
світ

Краса

- ◆ Рим
- ◆ Колізей
- ◆ Капітолій
- ◆ Форум
- ◆ Пізанська вежа
- ◆ Мілан
- ◆ Венеція
- ◆ Генуя
- ◆ Неаполь
- ◆ Везувій

«Чудово!
Прекрасно! Розкішні
види!»

Картинки веселі

Другий
світ

Буденність

- ◆ скаче
- ◆ плаче
- ◆ діло робить
- ◆ байдикує
- ◆ на роботу,
не снідавши
- ◆ спать лягає
на голому
камені
- ◆ не обідавши
- ◆ ніде прихилить
голову

міста реальні
(без прикрас)

Життя суворе

Рей Бредбері «Усмішка»

Розвиток образу Тома

Спочатку
хлопчик
мислить як
всі. Він також
жадає взяти
участь у цьому
святі руйнації

Коли свято
починається,
люди поводяться
наче істоти,
хлопець починає
замислюватись.
Саме у цей
момент відбу-
вається його
духовне пере-
родження

Йому вдається
зберегти
усмішку
Джоконди.
До нього
приходить
розуміння,
що мистецтво —
вічне

не здатен на зраду,
підлість; має свою
власну думку, не
підлаштовується під
інших

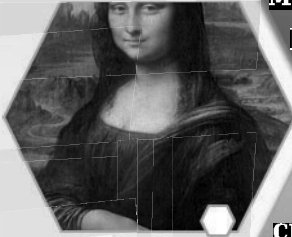
кмітливий та розумний
як на свій вік; проте
залишається дитиною

Образ Тома

щирий, відкритий

має добре серце та
тонку натуру, активно
взаємодіє з дорослими

ОБРАЗИ-СИМВОЛИ

«Мона Ліза» — символ краси, мистецтва і відродження духовності

Ранок — символ надії на краще майбутнє

Усмішка — символ краси, добра, загадкової та життєдайної сили мистецтва

Хлопчик — символ майбутнього, нового покоління

Роберт Шеклі «Запах думки»

Запах думки

Автор:
Роберт Шеклі

Рік написання:
1953

Мова оригіналу:
англійська

Жанр:
фантастичне
оповідання

Головні герої:

Космічний поштар Лерой Кліві;
звірі без вух та очей: білка з темно-зеленим
хутром, жовто-бура пантера, вовки зеленого
кольору, дятел, стерв'ятники

Тема

про небезпеки, які чатували на космічного поштаря на незнайомій планеті

як людина виходить переможцем у боротьбі з дикою природою

як людина може змінити світ силою власної уяви

Ідея

ніколи не можна втрачати влади над собою, необхідно завжди боротися за своє життя та здоров'я

уславлення можливостей людського розуму, сили духу, волі, творчої уяви, неординарного мислення

Конфлікт

протистояння головного героя Кліві та позаземної фауни;
боротьба героя зі своїми страхами.

Сюжетний ланцюг оповідання

головний герой
Лерой Кліві через косміч-
ну аварію опинився на не-
знайомій планеті без засо-
бів до порятунку

Кліві здивувало,
що тварини на планеті
сліпі та глухі, вони
спілкуються завдяки
телепатії

Кліві робить
спробу керувати
своїми думками
та придумує різні
способи порятунку

силою думки
Кліві бореться
з пантерою, вовками,
стерв'ятником,
уявляє себе самицею
пантери, змією,
пташкою, кущем,
трупом

Кліві змусив себе
уявити, ніби він — це
вогонь, і тим змусив
хижаків відступити

Космонавт став
телепатом,
який переміг
інопланетних тварин
і здивував
рятувальників,
що прибули йому
на допомогу

рятувальників
здивувало ще й те, що
на тілі Лероя Кліві
не було жодного опіку,
хоча він перебував у
епіцентрі пожежі

Лерой Кліві на планеті ЗМ-22

Духовні випробування

- ◆ поведінка в екстремальній ситуації;
- ◆ осмислення сили думки (навчився керувати своїми думками, опановує себе, оволодів телепатією, поборов страх)

Фізичні випробування

- ◆ фізична робота в аварійному режимі;
- ◆ фізичний біль;
- ◆ утома і виснаження;
- ◆ загроза смерті від диких тварин

Гуманістичний зміст оповідання

Людина —

не вбивця всього живого;
бути сильним не означає
знищувати слабших.

**Людина
майбутнього —**

господар не тільки своєї
планети, а й далекого
Космосу.

А́стрід Анна Емілія Ліндгрен

Чи знаєте ви...?

перед тим, як стати всесвітньо відомою письменницею, Астрід довелося закінчити курси стенографісток, попрацювати секретарем в автомобільній компанії

абсолютно всі шведські видання відмовлялися друкувати повість про Пеппі, вважаючи, що вона антипедагогічна для юного покоління

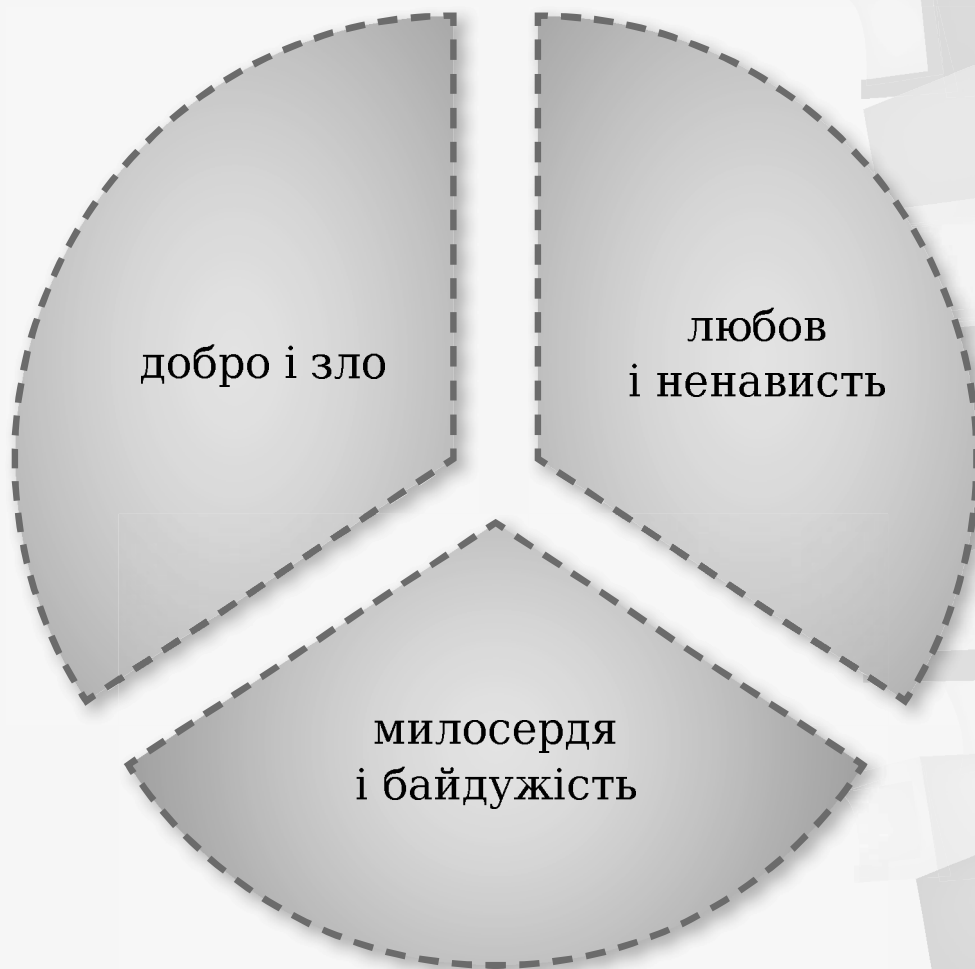
У 1980-х рр. А. Ліндгрен, будучи пенсіонеркою, відкрила і спонсорувала центр реабілітації дітей-інвалідів. Приблизно в той же час завдяки їй, був ухвалений перший в Європі закон про захист тварин — «Закон Ліндгрен», а також закон про захист дітей

Дитяча письменниця стала першою жінкою, якій за життя був поставлений пам'ятник він знаходиться в центрі Стокгольма. Астрід особисто брала участь в урочистій церемонії його відкриття

Країни, в яких твори Астрід Ліндгрен мали велику популярність

Проблематика повісті-казки «Міо, мій Міо»

Головні герої повісті-казки «Міо, мій Міо»

Боссе

У головного героя гаряче і любляче серце. Він відважний і не терпить несправедливості. Часом Міо дуже важко, часом він впадає у відчай і навіть плаче, але все ж таки здійснює свій подвиг і стає героєм

Тато-король

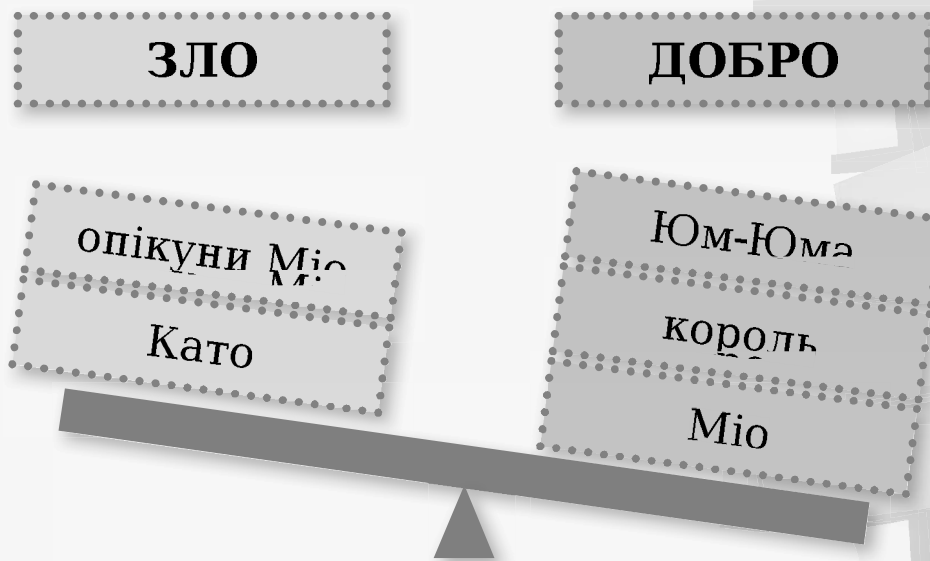
Тато Міо — король Країни Далекої. Свого сина він давно шукав і був невимовно щасливим, коли знайшов. Король дуже любить природу та свій сад, проте найбільше він любить свого сина і його сміх у саду

Юм-Юма

Хлопчик дев'яти років із каштановим чубом та карими очима. Він син садівника. Юм-Юма завжди готовий прийти на допомогу. Він добрий, щирий, кмітливий, любить пригоди, веселий, безкорисливий у дружбі, щедрий, підтримає у складній ситуації, вміє зберігати таємниці

Перемога добра над злом у творі

Міхаель Андреас Гельмут Енде «Джим Ґудзик і машиніст Лукас»

Персонажі твору

Подорож Джима Ґудзика та машиніста Лукаса

Світ дорослих та дітей у творі «Конрад, або дитина з бляшанки»

світ Конрада

ідеальний
особливий
дивовижний
не такий, як всі

світ дорослих

збентеження
прихильність
розуміння
добро

світ дітей

зневага
кепкування
презирство
зло

Сходинки материнства пані Бартолотті

САМОТНІСТЬ

жила сама для себе

ЗДИВУВАННЯ

отримала посилку

РОЗГУБЛЕНІСТЬ

не знала як поводитись
з семирічними дітьми

БАЙДУЖІСТЬ

їй було однаково, як навчається
Конрод

РІШУЧІСТЬ

нам треба змінити їхній виріб
так, що вони й самі його
не впізнали

Характеристика Конрада

«...Хлопчик, якому можна було дати років сім. У нього була гладенька, ніжна дитяча шкіра здорового, смаглявого кольору, рожеві щоки, блакитні очі, білі зуби й біляві кучері. Він був голенький».

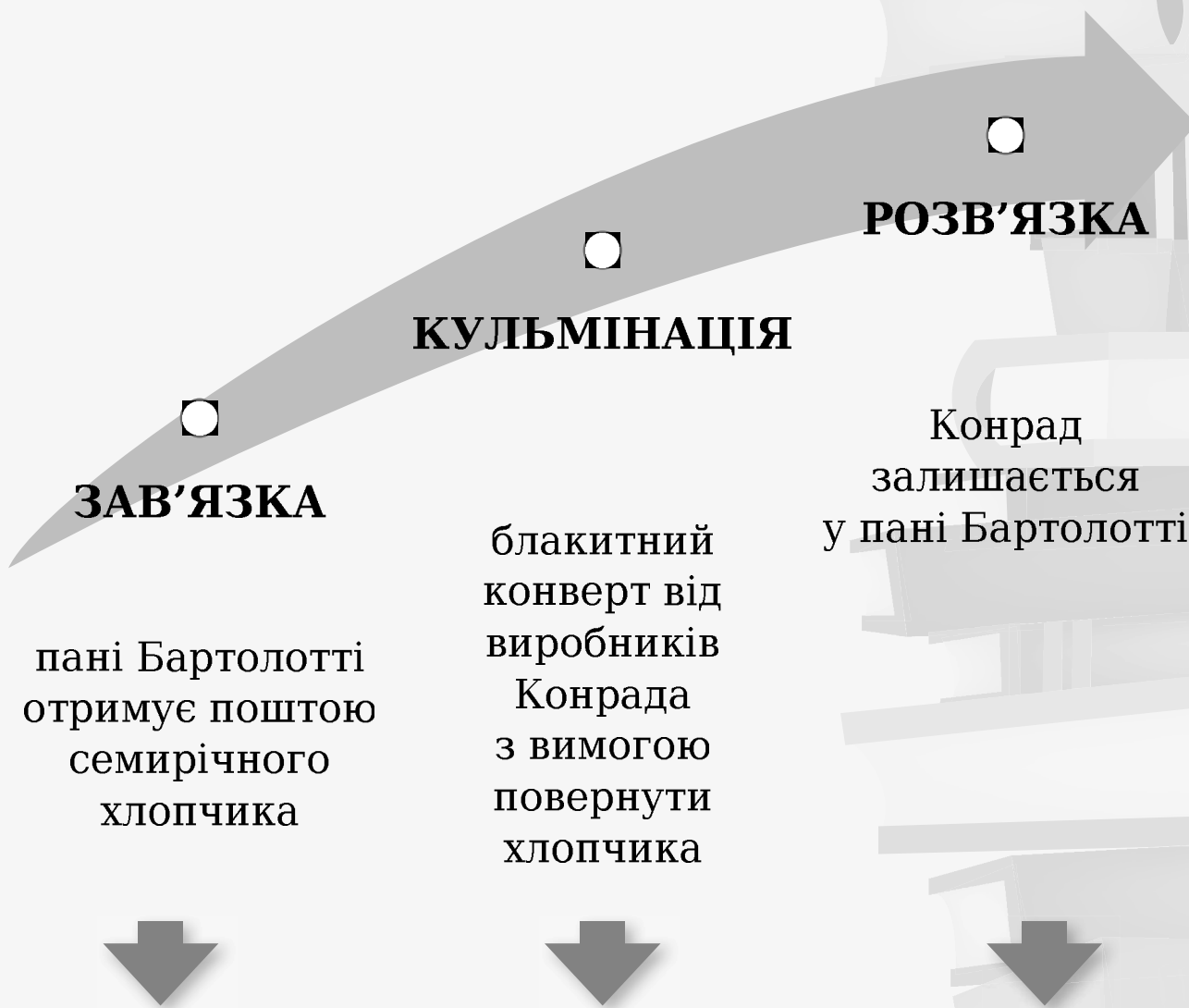
«Пан Егон побачив Конрада в блакитній шапочці з золотим дзвоником. Очі в нього були широко розплющені, рот розтулений, вуха червоні, мов буряк, русяве волосся, що вибилося з-під шапочки, розкуйовджене, а вказівний палець правої руки притиснутий до кінчика носа. Надзвичайно вродлива, мила, беззахисна дитина».

«Йому <...> завжди тяжко від того, що заборонене. Це в нього закладено».

«...виявився дуже спритним. Він перший дострибав у мішку до дверей спальні, єдиний доніс у ложці яйце до кухняних дверей і єдиний не розхлюпав ані краплі води з повної склянки, поки доніс її до дверей ванної».

«І тепер пані Бартолотті була страшенно злякана. Вона бачила золоті зірки, за ними — синювато-золотаву імлу, за імлою — нижню частину бляшанки, а в бляшанці — верхню частину зморщеного карлика. Бачила його зморщену, як сушене яблуко, голову, зморщені руки, зморщену шию і зморщені груди. Потім побачила й зморщений живіт, бо карлик, що, мабуть, сидів у бляшанці, тепер підвівся на ноги».

Сюжет повісті «Конрад, або дитина з бляшанки»

Проблеми повісті

«Треба мати співчуття до тварин!»

«Солодощі ввечері, перед сном, дуже-дуже шкідливі».

«Вчуся рахувати, я ж бо завтра піду до школи. Тому хочу приготуватися як слід».

«Але ж треба все з'їсти, що покладено на стіл, а особливо те, що покладено на тарілку».

«Він почав із натяків: мовляв, батьки повинні миритися між собою, так краще для дітей, і якщо батьки сваряться, то здебільшого винні обоє. А ще сказав, що всі люди різні й треба бути поблажливим до своїх ближніх».

УДК 373.5.091.26:821(1-87).09*кл6(076)
УЗ1

Навчальне видання

УДОВИЧЕНКО Лариса Миколаївна

**ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
в таблицях і схемах
6 КЛАС**

Редактор *М. М. Косар*
Технічний редактор *Л. І. Аленіна*
Комп'ютерна верстка *А. О. Гуменюк*

Формат 60x84 1/8.

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції»

Серія ДК № 6109 від 27.03.2018 р.

Адреса видавництва: 04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dim.com.ua

Удовиченко Л. М.

УЗ1 Зарубіжна література в таблицях і схемах. 6 клас/
Л. М. Удовиченко. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2019. —
74 с.

УДК 373.5.091.26:821(1-87).09*кл6(076)